

बाढी/पहिरो प्रभावित जिल्लाहरूमा राहत कार्यक्रम संचालन निर्देशिका, २०७४

पृष्ठभूमि

श्रावण महिनाको अन्तिम हप्ता आएको बाढी/पहिरोले मुलुकभर ठूलो धनजनको क्षति भएको छ । कृषि क्षेत्रमा मात्र करिब ६ अर्ब रुपैयाको क्षति पुगेको प्रारम्भिक अनुमान गरिएको छ, ३० जिल्लाहरू प्रभावित भएका छन् भने सोमध्ये १३ वटा कार्यालयहरू अति प्रभावित छन् । बाढीबाट प्रभावित अधिकांश जिल्लाहरू अन्न भण्डारको रूपमा रहेका तराइका रहेका छन् भने क्षति पुगेका मुख्य बालीहरूमा धान, तरकारी, माछा लगायत रहेका छन् । बाढीको कारण उर्वर माटो बगेको छ, माछापोखरीहरू भत्केका छन् भने बजार लगायत सिंचाइका पूर्वाधारहरूमा समेत उल्लेख्य क्षति पुगेको सन्दर्भमा प्रभावित जिल्लाका कृषकहरूलाई राहत दिने एवं क्षति पुगेका पूर्वाधारहरू मर्मत गरी कृषि क्षेत्रमा पुगेको क्षतिको पूर्ति गर्दै प्रभावित क्षेत्रमा कृषि विकासका कार्यक्रमहरूलाई पूर्ववत् सञ्चालनको वातावरण बनाउनु अति आवश्यक भएको सन्दर्भमा प्रभावित ३० जिल्लामा राहतका कृषि विकास कार्यक्रमहरू संचालनका सम्बन्धमा गृह मन्त्रालय र अर्थ मन्त्रालयको परिपत्र समेतको आधारमा सम्बन्धित जिल्ला कृषि विकास कार्यालयहरूबाट सम्बन्धित क्षेत्रीय कृषि निर्देशनालयहरूमाफत पेश गरेको क्षतिको विवरण तथा राहत कार्यक्रमलाई मध्यनजर गर्दै कृषि विभागबाट प्रस्ताव भइ स्वीकृतिका लागि प्रस्ताव गरिएका राहत कार्यक्रमहरू संचालनका लागि कृषि विकास मन्त्रालयले यो निर्देशिका स्वीकृत गरी लागु गरेको छ ।

परिच्छेद १

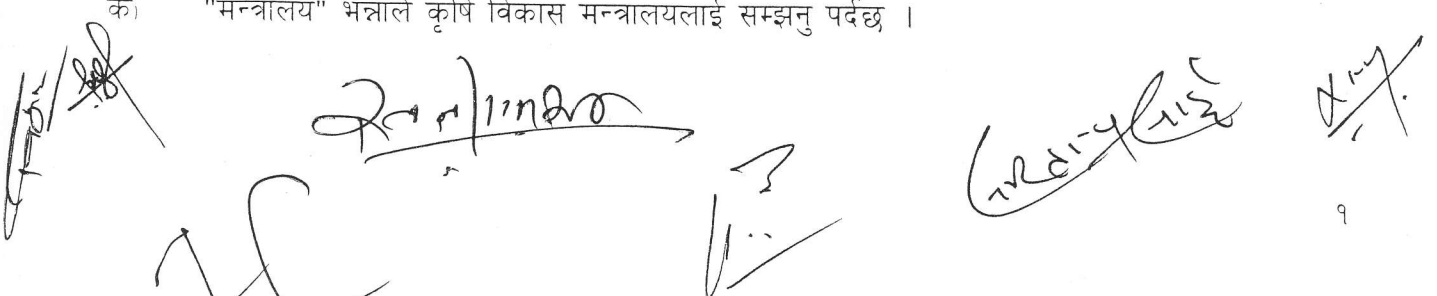
प्रारम्भिक

१.संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ: १.१ यस निर्देशिकाको नाम "बाढी/पहिरो प्रभावित जिल्लाहरूमा राहत कार्यक्रम संचालन निर्देशिका, २०७४" रहेको छ ।

१.२ यो निर्देशिका स्वीकृत भएको मितिबाट राहत कार्यक्रम संचालन हुने जिल्लाहरूमा लागु हुनेछ ।

२. परिभाषा: विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस निर्देशिकामा

क) "मन्त्रालय" भन्नाले कृषि विकास मन्त्रालयलाई सम्झनु पर्दछ ।

- ख) "कार्यालय" भन्नाले यस निर्देशिका अनुरूप राहत कार्यक्रम संचालन गर्ने सम्बन्धित जिल्ला कृषि विकास कार्यालय सम्झनु पर्दछ ।
- ग) "स्थानीय तह" भन्नाले यस निर्देशिका अनुरूप राहत कार्यक्रम संचालनमा सहयोग गर्ने सम्बन्धित स्थानीय तह सम्झनु पर्दछ ।
- घ) "समिति" भन्नाले जिल्लास्तरमा रहेको जिल्ला दैवी प्रकोप उद्धार समिति सम्झनु पर्दछ ।
- ङ) "नार्क" भन्नाले नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद् सम्झनु पर्दछ ।
- च) "प्रांगारिक मल" भन्नाले नेपालमा उत्पादन भइ "प्रांगारिक तथा जैविक मल नियमन निर्देशिका २०६८ (संशोधन सहित)" अनुरूप दर्ता भएका प्रांगारिक मलहरु सम्झनु पर्दछ ।

परिच्छेद २

कार्यक्रमको उद्देश्य

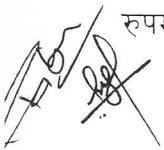
कार्यक्रमका उद्देश्यहरु देहाय बमोजिम रहेका छन्

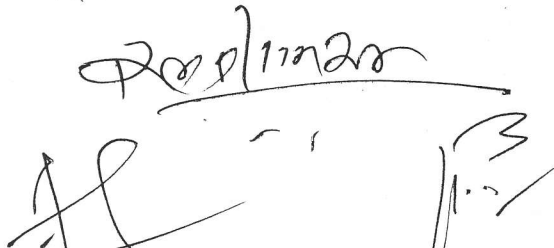
- ३.१ प्रभावित क्षेत्रका कृषकहरुलाई राहत दिने ।
- ३.२ प्रभावित क्षेत्रमा बाढीले क्षति पुर्याएका सिंचाइ लगायतका पूर्वाधारहरुको मर्मत सम्भारमा सहयोग पुर्याउने ।
- ३.३ प्रभावित कार्यालयहरुमा कृषि विकासका कार्यक्रमहरुलाई पूर्ववत संचालनको वातावरण सिर्जना गर्न सहयोग गर्ने ।

परिच्छेद ३

कार्यक्रम संचालन सम्बन्धि प्रक्रिया

४.१ यस निर्देशिका अनुसार संचालन गरिने राहत कार्यक्रमहरु मुख्यतया सम्बन्धित जिल्ला कृषि विकास कार्यालयहरुमार्फत संचालन हुनेछन् । सम्बन्धित कार्यालयहरुले सम्बन्धित स्थानीय तह समेतको सहयोगमा प्रभावित कृषकहरु, क्षतिग्रस्त बाली र सो को क्षेत्रफल, क्षतिग्रस्त माछापोखरी, सिंचाइ तथा बजार पूर्वाधार लगायतको विवरण अद्यावधिक गरी सो को आधारमा संचालन गरिने राहतका कार्यक्रमहरु समानुपातिक रूपमा संचालन गर्नेछन् ।

४.२ राहत कार्यक्रमहरू संचालन सम्बन्धी निर्णयहरू सम्बन्धित कार्यक्रमहरूमा उल्लेख भए बमोजिम जिल्ला दैवी प्रकोप उद्धार समितिबाट हुनेछ ।

४.३ सम्बन्धित कार्यालयहरूले सम्बन्धित स्थानीय तह समेतको सहयोगमा LMBIS मा प्रविष्ट भए अनुरूपका आ-आफ्ना कार्यालयका कार्यक्रमहरू परिच्छेद ४ बमोजिमको विधि अपनाइ संचालन गर्नेछन् ।

४.४ अनुदानमा उपलब्ध गराइने रकम सम्बन्धित कार्यालयले सम्बन्धित कार्यक्रमहरूमा उल्लेख भए बमोजिम सम्बन्धित कृषक/व्यवसायी/कृषक समुह/सहकारीको खातामा नै पठाउने व्यवस्था गर्नेछ ।

परिच्छेद ४

राहतमा संचालन हुने कार्यक्रमहरू र संचालन विधि

५.१ तरकारी वीउ वितरण

कार्यालयहरूले तत्काल लगाउने सकिने एवं आवश्यकता अनुसारका तरकारीका हाइब्रिड तथा Open Pollinated जातका वीउहरूको सेट प्रभावित कृषकहरूलाई निःशुल्क उपलब्ध गराउने छन् । प्रति सेट अनुदान रकम रु. ५००/- हुनेछ । यस्का लागि आवश्यक वीउ खरिद राष्ट्रिय वीउ विजन कम्पनी लि. र कम्पनीले तोकेका डिलरहरू र नार्क अन्तरगतका फार्म केन्द्रहरूबाट हुनेछ । ती निकायहरूबाट तोकिएको परिमाणमा वीउविजन उपलब्ध हुन नसक्ने लिखित जानकारी प्राप्त भएमा मात्र नियमानुसार निजी क्षेत्रबाट वीउ खरिद गर्न सकिनेछ ।

५.२ तरकारी वेर्ना वितरण

कार्यालयहरूले तोकिएका लक्ष्य संख्याका तरकारी वेर्नाहरू नेपाल सरकार अन्तरगतका फार्म केन्द्रहरूमा उपलब्ध भएमा सोही फार्म केन्द्रहरूबाट र फार्म केन्द्रहरूमा उपलब्ध नभएमा निजी नर्सरीहरूबाट तोकिएको मूल्यमा नियमानुसार खरिद गरी प्रभावित कृषकहरूलाई प्राथमिकताका आधारमा उपलब्ध गराउने छन् ।

५.३ मत्स्यपोखरी मर्मत सुधार

बाढिपहिरोले क्षति पुर्‍याएका मत्स्यपोखरीहरूको मर्मत सम्भारका लागि स्थलगत निरीक्षण समेतका आधारमा

क्षति पुगेका मत्स्य पोखरीको क्षेत्रफल र सम्बन्धित कृषक/व्यवसायीहरूको प्रारम्भिक सूची सम्बन्धित

कार्यालयले तयार पारी समितिबाट अन्तिम निर्णय भए बमोजिम प्रभावित कृषकहरूको पोखरी मर्मतका लागि प्रति हेक्टर बढीमा रु. ५० हजारसम्म प्रभावित कृषकहरूलाई कार्यालयले स्थलगत रूपमा खटाउने टोलीले निरीक्षण पश्चात नियमानुसार कार्यसम्पन्न प्रतिवेदनका आधारमा सम्बन्धित कृषकको खातामा उपलब्ध गराउनेछ । मत्स्यपोखरी मर्मत सुधारको प्राविधिक पक्षमा मत्स्य विकास निर्देशनालयले सहयोग पुर्याउनेछ ।

५.४ माछाभुरा वितरण

मत्स्यपोखरीको मर्मत सुधारपश्चात सुधारिएका पोखरीहरूका लागि आवश्यक माछाभुराहरू सम्बन्धित कार्यालयहरूले मत्स्य विकास निर्देशनालयले तोकेको मत्स्य विकास केन्द्र एवं निजी क्षेत्रका नर्सरीहरूबाट तोकिएको दरमा नियमानुसार खरिद गरी प्रभावित मत्स्य कृषक/व्यवसायीहरूलाई निःशुल्क उपलब्ध गराउनेछ ।

५.५ माछापोखरी सुधारका लागि चून वितरण

सम्बन्धित कार्यालयले क्षति पुगेका मत्स्यपोखरीहरूको स्थलगत निरीक्षणका आधारमा क्षति पुगेका मत्स्य पोखरीको सुधारका लागि आवश्यक ठहर्याएको पोखरीहरूका लागि आवश्यक परिमाण र कार्यालयलाई प्राप्त लक्ष्य समेतका आधारमा तोकिएको दरले हुन आउने रकम सम्बन्धित मत्स्यपालक कृषक/व्यवसायीले खरिद गरी प्रयोग गरेको एकिन भएको आधारमा सम्बन्धितको खातामा सो वापतको रकम उपलब्ध गराउनेछ ।

५.६ धानवालीमा टपड्रेसिडका लागि युरिया मल अनुदान कार्यक्रम

नार्क/माटो व्यवस्थापन निर्देशनालयको सिफारिश बमोजिम धानवालीमा टप ड्रेसिडका लागि तोकिएको लक्ष्य अनुरूपका क्षेत्रफलका लागि कार्यालयले तयार गरेको प्रभावित सूचीका कृषकहरूलाई समितिको निर्णयका आधारमा क्षतिको एकिन परिमाण अनुसार प्रति हे. तोकिएको युरिया मल पूर्ण अनुदानमा उपलब्ध गराउनेछ । यसको लागि आवश्यक युरिया मल कृषि सामग्री कम्पनी लि. ले सम्बन्धित कार्यालयको लक्ष्य बमोजिमको परिमाणमा कार्यालयस्थित वा कार्यालय नजिकको कम्पनीको कार्यालय/डिपोमार्फत उपलब्ध गराउनेछ । यसवापतको ढुवानी सम्बन्धित कार्यालयले व्यहोर्नेछ । यसरी अनुदानमा उपलब्ध गराइने युरिया मलको थप अनुदान वापतको रकम (अनुदानित रासायनिक मलमा नेपाल सरकारले तोकेको मूल्य बाहेक) कृषि सामग्री कम्पनी लि. लाई एकमुष्ट मन्त्रालयले उपलब्ध गराउनेछ ।

यसरी अनुदानमा उपलब्ध गराइने युरिया मल तोकिएको कृषकको तोकिएको बालीमा प्रयोग भए नभएको तथा दुरुपयोग भए नभएको सम्बन्धमा सम्बन्धित कार्यालयले अनुगमन गर्नेछ ।

सम्बन्धित कृषकहरूलाई आवश्यक परिमाणमा मात्र युरिया मल उपलब्ध गराउनुपर्नेछ । कार्यालयलाई तोकिएको लक्ष्य अनुसारको सबै युरिया मल वितरण गर्नेपर्छ भन्ने छैन । नार्क/माटो व्यवस्थापन निर्देशनालको सिफारिश बमोजिम प्रभावित कृषकको धानवालीमा टपड्रेसिङका लागि मात्र चाहिने परिमाणमा युरिया मल उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।

५.७ प्रांगारिक मल अनुदान कार्यक्रम

नार्क/माटो व्यवस्थापन निर्देशनालयको सिफारिश बमोजिम तोकिएको लक्ष्य अनुरूपका क्षेत्रफलका लागि कार्यालयले तयार गरेको प्रभावित सूचीका कृषकहरूलाई समितिको निर्णयका आधारमा मन्त्रालयमा नियमानुसार दर्ता भएका प्रांगारिक मल उत्पादकहरूबाट कृषि सामग्री कम्पनी लि.ले गत आ.व.मा खरिदका लागि स्वीकृत गरेको दररेटमा नवढ्ने गरि खरिद मूल्यको ७५ प्रतिशत अनुदानमा क्षतिको एकिन परिमाण अनुसार प्रति हे. आवश्यक पर्ने प्रांगारिक मल उपलब्ध गराउनेछ ।

समितिको निर्णय र कृषकहरूको माग अनुसार कृषकहरूले २५ प्रतिशत रकम वापत हुन आउने रकम जम्मा भएपश्चात प्रक्रिया पुर्याइ, नेपाल सरकारबाट स्वीकृत "प्रांगारिक तथा जैविक मल नियमन निर्देशिका २०६८ (संशोधन सहित)" अनुसारको गुणस्तर कायम हुने गरि कार्यालयले आवश्यक परिमाणमा खरिद गरि उल्लिखित परिमाणमा सम्बन्धित कृषकहरूलाई उपलब्ध गराउनेछ । यसरी प्रांगारिक मलको व्यवस्थापन गर्दा "प्रांगारिक तथा जैविक मल नियमन निर्देशिका २०६८ (संशोधन सहित)" मा उल्लेख भए बमोजिम सबै खालका मलहरू कृषकको माग समेतको आधारमा "प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकीकरण परियोजनातर्फ विनियोजितबाट कृषि सामग्री कम्पनी लि. मार्फत खरिद एवं विक्री वितरण हुने प्रांगारिक मल अनुदान निर्देशिका, २०७३" को दफा ८ मा व्यवस्था भए बमोजिम साधारणतया धुलो प्रांगारिक मल ६० प्रतिशत, भर्मिकम्पोष्ट ३० प्रतिशत र दानादर १० प्रतिशतको अनुपातमा समावेश गर्नुपर्नेछ ।

प्रक्रिया अनुसार सूचिकृत भएका प्रांगारिक मल आपूर्तिकर्ताहरूमध्ये सबैभन्दा कम दररेट हुनेको मल कारखाना/गोदामबाट सम्बन्धित कार्यालयको मल निरीक्षकले मलको नमुना संकलन गरि माटो व्यवस्थापन

निर्देशनालय वा नजिकको माटो परिक्षण प्रयोगशालामा परिक्षण गराइ निर्देशिका बमोजिमको मापदण्ड पुगेको खण्डमा मात्र खरिद सम्झौता गरि मल आपूर्तिको लागि कार्यालयले आदेश दिनेछ । यसरी छानिएको आपूर्तिकर्ताले तोकिएको परिमाणको मल ढुवानी गरि सम्बन्धित कार्यालयले तोकेको स्थानसम्म पुर्याउनेछ । यसरी पुर्याइएको मलको उपरोक्तानुसारकै प्रक्रिया बमोजिम परिक्षण गर्दा निर्देशिकाले तोकेबमोजिमको मापदण्ड पुरा भएमा मात्र मल कृषकहरूलाई वितरण गरिनेछ । मल वितरण कार्य समाप्त भएपछि मात्र कृषकहरूसंग जम्मा गरिएको २५ प्रतिशत र नेपाल सरकारले उपलब्ध गराउने ७५ प्रतिशत अनुदान रकम सहित भुक्तानी गरिनेछ । कार्यालयले तोकेको ठाँउसम्म ढुवानी गरेवापतको रकम कार्यालयले यस कार्यका लागि रकम उपलब्ध भए यसैवाट अन्यथा व्यवस्थापन खर्चवाट उपलब्ध गराउनेछ । उक्त स्थानवाट कृषकले आफ्नै खर्चमा आफ्नो खेतवारीसम्म पुर्याउनुपर्नेछ ।

प्रक्रिया बमोजिम छानिएको मल आपूर्तिकर्ताको मल सम्बन्धित कार्यालयमा पुगेपछि परीक्षण गर्दा निर्देशिका बमोजिमको मापदण्ड पुरा नभएको पाइएमा उक्त मल सम्बन्धित आपूर्तिकर्ताले नै फिर्ता लिनुपर्नेछ । त्यस्तो अवस्थामा माथिकै प्रक्रिया अनुसार दोश्रो स्थानमा रहेको आपूर्तिकर्तासंग खरिद प्रक्रिया यसै बमोजिम अघि बढाइनेछ ।

साथै, यसरी कृषकहरूलाई उपलब्ध गराइएको मल सम्बन्धित कृषकले प्रयोग गरे नगरेकोवारे कार्यालयले अनुगमन निरीक्षण गर्नेछ ।

५.८ बजार पूर्वाधार मर्मत तथा निर्माण

क्षति पुगेका कृषि उपज बजारस्थलहरूको मर्मत सम्भार एवं नयाँ बजारस्थल निर्माणका लागि कार्यालयले तयार पारेको क्षतिग्रस्त बजारस्थल एवं नयाँ निर्माण गर्न प्रस्तावित बजारस्थलको सूचीको प्राथमिकीकरणका आधारमा समितिको निर्णयबमोजिम कार्य अगाडि बढाइनेछ । यसका लागि तोकिएको दररेटमा घटाघट हुने गरि सम्बन्धित बजार व्यवस्थापन समिति/कृषक समुह/सहकारीरुवाट दररेट माग गरी कार्यालयले छानिएका बजार व्यवस्थापन समिति/कृषक समुह/सहकारीरुमाफत बजारस्थल मर्मत तथा नयाँ बजारस्थल निर्माण कार्य सम्पन्न गराउनेछ । र, स्थलगत निरीक्षण एवं कार्यसम्पन्न प्रतिवेदनका आधारमा सम्बन्धितको खातामा नै यस वाफ्तको रकम उपलब्ध गराइनेछ ।

मर्मतका लागि प्रति बजारस्थल बढीमा रु. २ लाख ५० हजार र नयाँ बजार निर्माणका लागि प्रति बजारस्थल रु. १५ लाख सम्म संरचनामा लगानी गरिनेछ । बजारस्थल निर्माणका लागि आवश्यक जग्गा लगायतका सम्बन्धमा कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन तथा बजार विकास निर्देशनालयको सम्बन्धित निर्देशिका बमोजिम नै हुनेछ ।

५.९ सिंचाइ पूर्वाधार (Misting) सहितको हाइटेक नर्सरी निर्माण

जिल्लाको आवश्यकता अनुरूपको तरकारी वालीको वेर्ना उत्पादनका लागि सिंचाइ पूर्वाधार सहितको न्यूनतम २५० वर्ग मिटर साइजको Open ventilated नर्सरी निर्माणका लागि कृषक/कृषक समुह/सहकारी/व्यवसायीले सम्बन्धित कार्यालयमा प्रस्ताव पेश गर्नेछन् । यस कार्यका लागि प्राविधिक मापदण्ड लगायतका विषयहरूमा तरकारी विकास निर्देशनालयले आवश्यक सहयोग पुर्याउनेछ । ती प्रस्तावहरूमध्ये प्रभावित क्षेत्र अनुसार प्राथमिकताका आधारमा कार्यालयले तयार गरेको सूचीका आधारमा समितिबाट निर्णय भए बमोजिम सम्बन्धितलाई यस कार्य संचालनका लागि कायदेशि दिइनेछ । स्थलगत निरीक्षणबाट कार्यसम्पन्न भएको प्रतिवेदन तथा विल भरपाइका आधारमा सम्बन्धितको खातामा नै कूल लागतको ७५ प्रतिशत हुन आउने रकम जम्मा गरिनेछ । यसरी जम्मा गरिने रकम अधिकतम ९ लाख रुपैयासम्म हुनेछ ।

५.१० खेत सुधार कार्यक्रम

बाढीका कारण बालुवा पसेको धानखेतलाई सुधारका लागि कार्यालयले तयार पारेको प्रभावित कृषकहरूको क्षतिग्रस्त खेतको क्षेत्रफलका लागि समितिको निर्णय बमोजिम अनुगमन तथा कार्यसम्पन्नका आधारमा प्रति हेक्टर रु. ५०००/- का दरले अनुदान वापत सम्बन्धित कृषकको खातामा नै उपलब्ध गराइनेछ ।

५.११ संचित खाद्यान्न भण्डारण सामग्री अनुदान कार्यक्रम

५.११.१ हर्मेटिक व्याग वितरण

कार्यालयले तयार गरेको प्रभावित सूचीका कृषकहरूलाई समितिको निर्णयका आधारमा देहायबमोजिम न्यूनतम मापदण्ड पुगेका आपूर्तिकर्ताबाट हर्मेटिक व्यागहरू कार्यालयले प्रक्रिया पुर्याइ खरिद गरी प्रभावित कृषकहरूलाई तोकिएको संख्यामा निःशुल्क उपलब्ध गराउनेछ ।

Inside bag (Liner)

Capacity- 50- 80 Kg

Thickness- Minimum 65 Micron

Length- Minimum 100 cm

Width- Minimum 65 cm

Oxygen Transmission Rate (OTR)- Maximum 230 cc/sq.m/day

Water Vapor Transmission Rate (WVTR)- Maximum 5.3 g/sq.m/day

Outside bag (Ordinary)

Compatible with inner bag

Inside bag must fit with outer bag

Capacity- Maximum 80 Kg

यसरी अनुदानमा उपलब्ध गराइएको सामग्रीको उचित प्रयोग भए नभएको बारे कार्यालयले अनुगमन निरीक्षण गर्नेछ ।

५.११.२ सीड विन वितरण

कार्यालयले तयार गरेको प्रभावित सूचीका कृषकहरुलाई समितिको निर्णयका आधारमा तोकिएको परिमाणमा १९६ के.जी क्षमताका सीड विनहरु कार्यालयले प्रक्रिया पुर्याइ खरिद गरी प्रभावित कृषकहरुलाई तोकिएको संख्यामा निःशुल्क उपलब्ध गराउनेछ । यसरी अनुदानमा उपलब्ध गराइएको सामग्रीको उचित प्रयोग भए नभएको बारे कार्यालयले अनुगमन निरीक्षण गर्नेछ ।

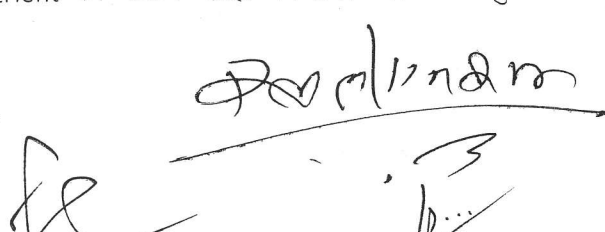
५.११.३ कोकुन व्याग वितरण

कार्यालयले तयार गरेको प्रभावित सूचीका कृषकहरुलाई समितिको निर्णयका आधारमा तोकिएको परिमाणमा १००० के.जी क्षमताका कोकुन व्यागहरु कार्यालयले प्रक्रिया पुर्याइ खरिद गरी प्रभावित कृषकहरुलाई तोकिएको संख्यामा निःशुल्क उपलब्ध गराउनेछ । यसरी अनुदानमा उपलब्ध गराइएको सामग्रीको उचित प्रयोग भए नभएको बारे कार्यालयले अनुगमन निरीक्षण गर्नेछ ।

५.१२ Soil Conditioner तथा Micronutrient अनुदानमा उपलब्ध गराउने

सम्बन्धित कार्यालयले कृषि विकास मन्त्रालयबाट Soil Conditioner को लागि सोही विधामा तथा /Micronutrient को लागि सोही विधामा आयात अनुमती प्राप्त आयातकर्ताहरुमार्फत स्वीकृत कार्यक्रमको

अधिनमा रही नियमानुसार खरिद गरी कार्यालयले तयार गरेको प्रभावित सूचीका कृषकहरुलाई समितिको निर्णय एवं मागका आधारमा कृषकहरुलाई Soil Conditioner तथा Micronutrient तोकिएको परिमाणमा निशुल्क उपलब्ध गराउने छन् । यसरी अनुदानमा उपलब्ध गराइएको Soil Conditioner तथा Micronutrient को उचित प्रयोग भए नभएको वारे कार्यालयले अनुगमन निरीक्षण गर्नेछ ।

५.१३ प्लाण्ट क्लिनिक संचालन सहयोग कार्यक्रम

बाली संरक्षण निर्देशनालयको प्रचलित नर्मस अनुसार नै यी कार्यक्रमहरु सम्बन्धित कार्यालयले संचालन गर्नेछन् । यस कार्यक्रम अन्तरगत कार्यालयले प्लाण्ट डाक्टरको सिफारिश अनुसार आवश्यक विषादीहरु प्रभावित कृषकहरुलाई प्राथमिकताका आधारमा निःशुल्क वितरण गर्नेछ । कार्यालयमा प्लाण्ट डाक्टर उपलब्ध नभएमा बाली संरक्षण निर्देशनालयले आवश्यक सहयोग पुर्याउनेछ ।

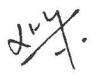
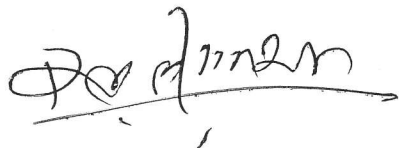
५.१४ भकारो सुधार कार्यक्रम

कार्यालयले तयार गरेको प्रभावित सूचीका कृषकहरुलाई समितिको निर्णयका आधारमा तोकिएको संख्यामा भकारो सुधारको लागि प्रचलित नर्मस अनुसारको रकम स्थलगत निरीक्षण तथा कार्यसम्पन्न प्रतिवेदनका आधारमा सम्बन्धितको खातामा नै यस वापतको रकम जम्मा गरिनेछ ।

५.१५ बगर खेतीको लागि वीउ तथा पम्पसेट अनुदान कार्यक्रम

बगरमा लगाइने जिल्ला अनुसारका सम्भाव्य तरकारी बालीहरुको वीउहरुको सेट तयार गरी सम्बन्धित कार्यालयले प्रभावित कृषकहरुलाई प्राथमिकता र मागका आधारमा समितिको निर्णय बमोजिम तोकिएको संख्यामा वीउ सेट उपलब्ध गराउनेछ ।

साथै, एकै बगरमा खेती गर्ने कृषकहरुलाई १०-१५ जनाको समुह बनाइ लक्ष्य तथा मागका आधारमा प्राथमिकीकरण गरी समितिको निर्णय बमोजिम प्रति समुह स्थलगत निरीक्षणबाट प्राप्त कार्य सम्पन्न प्रतिवेदनको आधारमा प्रति समुह १ पम्पसेट (२०० मिटरको डेलिभरी पाइप सहित) बराबर ३० हजार रकम सम्बन्धित समुहको खातामा नै उपलब्ध गराइनेछ ।

५.१६ वीउ अनुदान कार्यक्रम

५.१६.१ धानवाली वीउ अनुदान

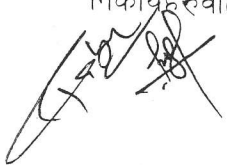
आगामी चैते धान र मुख्य सिजनको धानका लागि कार्यालयले तयार गरेको प्रभावित सूचीका कृषकहरुलाई समितिको निर्णयका आधारमा तोकिएको परिमाणमा गुणस्तरीय धानका उन्नत जातका वीउ अनुदानमा उपलब्ध गराउनेछ । यस्का लागि आवश्यक वीउ खरिद राष्ट्रिय वीउ विजन कम्पनी लि. र कम्पनीले तोकेका डिलरहरु र नार्क अन्तरगतका फार्म केन्द्रहरुवाट हुनेछ । ती निकायहरुवाट तोकिएको परिमाणमा वीउविजन उपलब्ध हुन नसक्ने लिखित जानकारी प्राप्त भएमा मात्र नियमानुसार निजी क्षेत्रवाट वीउ खरिद गर्न सकिनेछ । यसरी अनुदानमा उपलब्ध गराइएको वीउको उचित प्रयोग भए नभएको वारे कार्यालयले अनुगमन निरीक्षण गर्नेछ ।

५.१६.२ गहुँवाली वीउ अनुदान

आगामी गहुँवाली लागि कार्यालयले तयार गरेको प्रभावित सूचीका कृषकहरुलाई समितिको निर्णयका आधारमा तोकिएको परिमाणमा गुणस्तरीय गहुँका उन्नत जातका वीउ अनुदानमा उपलब्ध गराउनेछ । । यस्का लागि आवश्यक वीउ खरिद राष्ट्रिय वीउ विजन कम्पनी लि. र कम्पनीले तोकेका डिलरहरु र नार्क अन्तरगतका फार्म केन्द्रहरुवाट हुनेछ । ती निकायहरुवाट तोकिएको परिमाणमा वीउविजन उपलब्ध हुन नसक्ने लिखित जानकारी प्राप्त भएमा मात्र नियमानुसार निजी क्षेत्रवाट वीउ खरिद गर्न सकिनेछ । यसरी अनुदानमा उपलब्ध गराइएको वीउको उचित प्रयोग भए नभएको वारे कार्यालयले अनुगमन निरीक्षण गर्नेछ ।

५.१६.३ दलहनवाली वीउ अनुदान

स्थानीय आवश्यकता अनुसारका दलहनवालीको वीउका लागि कार्यालयले तयार गरेको प्रभावित सूचीका कृषकहरुलाई समितिको निर्णयका आधारमा नियमानुसार खरिद गरि तोकिएको परिमाणमा गुणस्तरीय दलहन वालीका उन्नत जातका वीउ अनुदानमा उपलब्ध गराउनेछ । यस्का लागि आवश्यक वीउ खरिद राष्ट्रिय वीउ विजन कम्पनी लि. र कम्पनीले तोकेका डिलरहरु र नार्क अन्तरगतका फार्म केन्द्रहरुवाट हुनेछ । ती निकायहरुवाट तोकिएको परिमाणमा वीउविजन उपलब्ध हुन नसक्ने लिखित जानकारी प्राप्त भएमा मात्र

नियमानुसार निजी क्षेत्रवाट वीड खरिद गर्न सकिनेछ । यसरी अनुदानमा उपलब्ध गराइएको वीडको उचित प्रयोग भए नभएको बारे कार्यालयले अनुगमन निरीक्षण गर्नेछ ।

५.१६.४ मकैवाली वीड अनुदान

कार्यालयले तयार गरेको प्रभावित सूचीका कृषकहरूलाई समितिको निर्णयका आधारमा नियमानुसार खरिद गरि तोकिएको परिमाणमा गुणस्तरीय मकै वालीका हाइब्रिड जातका वीड अनुदानमा उपलब्ध गराउनेछ । यस्का लागि आवश्यक वीड खरिद राष्ट्रिय वीड विजन कम्पनी लि. र कम्पनीले तोकेका डिलरहरू र नार्क अन्तरगतका फार्म केन्द्रहरूवाट हुनेछ । ती निकायहरूवाट तोकिएको परिमाणमा वीडविजन उपलब्ध हुन नसक्ने लिखित जानकारी प्राप्त भएमा मात्र नियमानुसार निजी क्षेत्रवाट वीड खरिद गर्न सकिनेछ ।

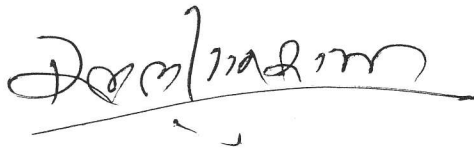
यसरी अनुदानमा उपलब्ध गराइएको वीडको उचित प्रयोग भए नभएको बारे कार्यालयले अनुगमन निरीक्षण गर्नेछ ।

५.१६.५ तेलहनली वीड अनुदान

स्थानीय आवश्यकता अनुसारका तेलहनवालीको वीडका लागि कार्यालयले तयार गरेको प्रभावित सूचीका कृषकहरूलाई समितिको निर्णयका आधारमा नियमानुसार खरिद गरि तोकिएको परिमाणमा गुणस्तरीय तेलहन वालीका उन्नत जातका वीड अनुदानमा उपलब्ध गराउनेछ । यस्का लागि आवश्यक वीड खरिद राष्ट्रिय वीड विजन कम्पनी लि. र कम्पनीले तोकेका डिलरहरू र नार्क अन्तरगतका फार्म केन्द्रहरूवाट हुनेछ । ती निकायहरूवाट तोकिएको परिमाणमा वीडविजन उपलब्ध हुन नसक्ने लिखित जानकारी प्राप्त भएमा मात्र नियमानुसार निजी क्षेत्रवाट वीड खरिद गर्न सकिनेछ । यसरी अनुदानमा उपलब्ध गराइएको वीडको उचित प्रयोग भए नभएको बारे कार्यालयले अनुगमन निरीक्षण गर्नेछ ।

५.१७ आकस्मिक वाली संरक्षण सेवा कार्यक्रम

आकस्मिक वाली संरक्षण कार्यक्रमको हाल विद्यमान नर्मस अनुसार सम्बन्धित कार्यालयले यो कार्यक्रम आवश्यकता अनुसार संचालन गर्नेछ । सो को लागि आवश्यक प्राविधिक पृष्ठपोषण वाली संरक्षण निर्देशनालय र क्षेत्रीय वाली संरक्षण प्रयोगशालाहरूवाट उपलब्ध गराइनेछ ।

५.१८ क्षतिग्रस्त निजी फलफूल/तरकारी नर्सरी पुनर्स्थापना अनुदान सहयोग

क्षतिग्रस्त निजी नर्सरीहरूलाई क्षति पुगेको नर्सरीको कार्यालयबाट हुने स्थलगत निरीक्षणबाट सिफारिश तथा समितिको निर्णय बमोजिम बढिमा रु. ५० हजारसम्म सहयोग रकम कार्यसम्पन्नका आधारमा सम्बन्धित नर्सरीधनीको खातामा रकम उपलब्ध गराइनेछ । यसरी उपलब्ध गराइएको रकम सदुपयोग भए नभएको तथा तोकिएको कार्यक्रम संचालन भए नभएको बारे कार्यालयले अनुगमन निरीक्षण गर्नेछ ।

५.१९ फलफूल विरुवा वितरण

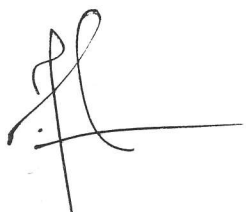

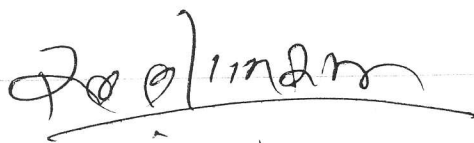

फलफूल विकास निर्देशनालयले तोकेको श्रोतकेन्द्रहरूबाट कार्यालयहरूले तोकिएको फलफूलको वेर्नाहरू सरकारी दररेटमा खरिद गरी कार्यालयले तयार गरेको प्रभावित कृषकहरूको सूचीको प्राथमिकीकरण गरी माग बमोजिम समितिको निर्णयका आधारमा तोकिएको संख्यामा अनुदानमा फलफूलका वेर्ना अनुदानमा वितरण गर्नेछन् ।

५.२० क्षतिग्रस्त साना सिंचाइ पूर्वाधारहरू मर्मत सम्भार

बाढिपहिरोले क्षति पुर्‍याएका साना सिंचाइ पूर्वाधारहरूको मर्मत सम्भारका लागि स्थलगत निरीक्षण समेतका आधारमा क्षति पुगेका र मर्मत गरिनुपर्ने पूर्वाधारहरूको प्रारम्भिक सूची सम्बन्धित कार्यालयले तयार पारी कार्यालय समितिबाट अन्तिम निर्णय भए बमोजिम साना सिंचाइ पूर्वाधार निर्माणमा सम्लग्न सम्बन्धित कृषक समुह/सहकारीलाई प्रति पूर्वाधार लागत इष्टिमेट तथा स्थलगत निरीक्षणबाट प्रमाणित कार्यसम्पन्न प्रतिवेदनका आधारमा बढीमा रु. १ लाख ५० हजारसम्म रकम सम्बन्धित कृषक समुह/सहकारीको खातामा उपलब्ध गराउनेछ ।

५.२१ ढुवानी तथा व्यवस्थापन

रासायनिक मल लगायत अनुदानमा उपलब्ध गराइने विभिन्न सामग्रीहरूको कार्यालयस्तरसम्म ढुवानी तथा व्यवस्थापनका अन्य कार्यक्रमहरू संचालनका लागि आवश्यक रकम यस कार्यक्रमबाट नियमानुसार खर्च हुनेछ ।

परिच्छेद ५

अनुगमन निरीक्षण सम्बन्धी व्यवस्था

६.१ यस निर्देशिका अनुसार राहतमा संचालित कार्यक्रमहरुको अनुगमन मुख्यतया सम्बन्धित स्थानीय तहको सहयोग/समन्वयमा सम्बन्धित कार्यालयले गर्नेछ । कार्यालयले स्थानीय आवश्यकताका आधारमा स्थानीय श्रोत साधन परिचालन गरी कार्यालय दैवी प्रकोप उद्धार समितिको समन्वयमा एउटा सानो अनुगमन समिति बनाइ संचालित निर्माण/पुनःनिर्माण/मर्मत तथा अनुदानित सामग्रीको प्रयोगको अवस्थावारे अनुगमन गर्ने/गराउने छ ।

साथै, क्षेत्रीय कृषि निर्देशनालयहरु, कार्यक्रम निर्देशनालयहरु, कृषि विभाग, कृषि विकास मन्त्रालयले आवश्यकतानुसार अनुगमन तथा निरीक्षण गरी आवश्यक पृष्टपोषण गर्नेछन् ।

६.२ यस निर्देशिका अनुसार संचालन गरिएका कार्यक्रमहरुको समग्र अनुगमन, निरीक्षण तथा पृष्टपोषणका लागि कृषि विभाग अनुगमन, मूल्यांकन तथा व्यवस्थापनका उप-महानिर्देशकको संयोजकत्वमा देहाय अनुसारको अनुगमन निरीक्षण समिति गठन गरिनेछ ।

उप-महानिर्देशक, अनुगमन, मूल्यांकन तथा व्यवस्थापन, कृषि विभाग	संयोजक
कार्यक्रम निर्देशक, तरकारी विकास निर्देशनालय	सदस्य
कार्यक्रम निर्देशक, मत्स्य विकास निर्देशनालय	सदस्य
कार्यक्रम निर्देशक, फलफूल विकास निर्देशनालय	सदस्य
कार्यक्रम निर्देशक, कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन तथा बजार विकास निर्देशनालय	सदस्य
कार्यक्रम निर्देशक, पोष्टहाभेष्ट व्यवस्थापन निर्देशनालय	सदस्य
कार्यक्रम निर्देशक, बाली विकास निर्देशनालय	सदस्य
सम्बन्धित क्षेत्रको विभागिय क्षेत्रीय सुपरिवेक्षक	सदस्य
सम्बन्धित क्षेत्रको क्षेत्रीय कृषि निर्देशक	सदस्य
वरिष्ठ अधिकृत, दैवी प्रकोप तथा राहत व्यवस्थापन शाखा, कृषि विकास मन्त्रालय	सदस्य

वरिष्ठ कृषि अधिकृत, दैवी प्रकोप तथा राहत व्यवस्थापन शाखा, कृषि विभाग

सदस्य

वरिष्ठ कृषि अर्थविज्ञ, अनुगमन तथा मूल्यांकन शाखा, कृषि विभाग

सदस्य सचिव

समितिले आवश्यकतानुसार सम्बन्धित क्षेत्रका प्रतिनिधीहरूलाई बैठकमा आमन्त्रण गर्न सक्नेछ ।

परिच्छेद ६

विविध

७.१ कसैले यस निर्देशिका अनुरूपको कार्यहरूमा उपलब्ध गराइएको राहतको दुरुपयोग गरेमा नियमानुसार कारवाही गरिनेछ ।

७.२ प्रचलित कानून लागु हुने:- प्रचलित कानूनमा व्यवस्था भएका विषयहरूका सम्बन्धमा सोही बमोजिम र अन्य व्यवस्थाका सम्बन्धमा यसै निर्देशिका बमोजिम हुनेछ ।

७.३ अन्तिम व्याख्या :- यस निर्देशिकाको व्याख्यामा कुनै द्विविधा उत्पन्न भएमा कृषि विकास मन्त्रालयको व्याख्या अन्तिम हुनेछ ।

७.३ दफा ६.२ अनुसार गठित अनुगमन निरीक्षण समितिलाई नियमानुसार बैठक भत्ता उपलब्ध गराइनेछ ।

७.४ खारेजी तथा बचाउ : राहतका कार्यक्रमहरू बाहेक र राहतका कार्यक्रम नरहेका कार्यालयहरूले यस निर्देशिकालाई आधार मानी कार्यक्रम संचालन गर्न पाउने छैनन् । तर मन्त्रालयको निर्णय अनुरूप यस्तै प्रकृतिको अन्य प्रकोपहरूमा यस निर्देशिकालाई प्रयोगमा ल्याउन सकिनेछ ।

